

GK.57
7/10337

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.05/2822/6483
Konu : Yazılı soru önergesi

19/01/2010

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 09/11/2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-16658 sayılı yazı,
b) 24/11/2009 tarihli ve 2280/5448 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde alınan, Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk tarafından Bakanlığımıza yöneltip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/10337 Esas No.lu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (b) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan kısmî cevap örneği iki nüsha halinde ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Sadullah ERGİN
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (2 adet)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.KGM.0.00.00.05/2821/6482
Konu : Yazılı soru önergesi

(9/01/2010

Sayın Ali Rıza ÖZTÜRK
Mersin Milletvekili
T.B.M.M.

Bakanlığımıza yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/10337 Esas No.lu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

I- A- Anayasanın "Yargı yetkisi" kenar başlıklı 9 uncu maddesinde,
"Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.";

B- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun;

1- "Tutuklama nedenleri" kenar başlıklı 100 üncü maddesinde,

"(1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, Hususlarında kuvvetli şüphe oluştuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;

1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),

2. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),

3. Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),

4. İşkence (madde 94, 95),

5. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),

6. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),

7. Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),

8. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),

9. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),

10. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),

11. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),

b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.

c) 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu.

d) 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

e) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.

f) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

(4) Sadece adli para cezasını gerektiren veya hapis cezasının üst sınırı bir yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez.";

2- "Tutuklama kararı" kenar başlıklı 101 inci maddesinde,

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda hukukî ve fiilî nedenler ile gerekçeleri gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır.

(4) Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhâl serbest bırakılır.

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.";

3- "Tutuklulukta geçecek süre" kenar başlıklı 102 nci maddesinde,

"(1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde tutukluluk süresi en çok bir yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek altı ay daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez.

(3) Bu maddede öngörülen uzatma kararları, Cumhuriyet savcısının, şüpheli veya sanık ile müdafinin görüşleri alındıktan sonra verilir.";

4- "Cumhuriyet savcısının tutuklama kararının geri alınmasını istemesi" kenar başlıklı 103 üncü maddesinde,

"(1) Cumhuriyet savcısı, şüphelinin adli kontrol altına alınarak serbest bırakılmasını sulh ceza hâkiminden isteyebilir. Hakkında tutuklama kararı verilmiş şüpheli ve müdafii de aynı istemde bulunabilirler.

(2) Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı adli kontrol veya tutuklamanın artık gereksiz olduğu kanısına varacak olursa, şüpheliyi re'sen serbest bırakır. Kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiğinde şüpheli serbest kalır.";

5- "Şüpheli veya sanığın salıverilme istemleri" kenar başlıklı 104 üncü maddesinde,

"(1) Soruşturma ve kovuşturma evrelerinin her aşamasında şüpheli veya sanık salıverilmesini isteyebilir.

(2) Şüpheli veya sanığın tutukluluk hâlinin devamına veya salıverilmesine hâkim veya mahkemece karar verilir. Ret kararına itiraz edilebilir.

(3) Dosya bölge adliye mahkemesine veya Yargıtaya geldiğinde salıverilme istemi hakkındaki karar, bölge adliye mahkemesi veya Yargıtay ilgili dairesi veya Yargıtay Ceza Genel Kurulunca dosya üzerinde yapılacak incelemeden sonra verilir; bu karar re'sen de verilebilir.";

6- "Tutukluluğun incelenmesi" kenar başlıklı 108 inci maddesinde,

"(1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.

(2) Tutukluluk durumunun incelenmesi, yukarıdaki fıkra da öngörülen süre içinde şüpheli tarafından da istenebilir.

(3) Hâkim veya mahkeme, tutukevinde bulunan sanığın tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceğine her oturumda veya koşullar gerektirdiğinde oturumlar arasında ya da birinci fıkra da öngörülen süre içinde de re'sen karar verir.";

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Hükümlerinin yer aldığı mâlumlarıdır.

II- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Tutuklama nedenleri" başlıklı 100 üncü maddesinde kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren olguların ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilecektir.

Tutuklamanın en önemli özelliklerinin başında amaç olmaması, fakat araç olması gelmektedir. Tutuklama tedbirinde amaç, sanık ya da şüpheli hakkındaki maddi gerçeği ortaya çıkartmaktır. Bir diğer özelliği ise geçici olmasıdır, tedbir niteliğinde bulunmasıdır.

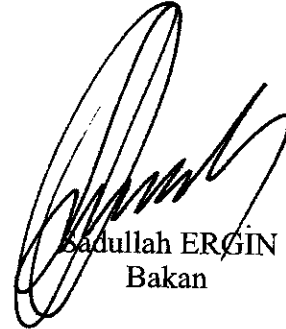
Bu nedenle 5271 sayılı Kanunun "Tutuklama nedenleri" kenar başlıklı 100 üncü maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları birlikte değerlendirildiğinde, tutuklama kararları ve tahliye taleplerinin reddine ilişkin kararlarda soyut, genel ve tek tip gerekçenin değil, her olaya özgü ve ayrıntılı bir değerlendirmenin yapılması gerekmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine göre, bir davada şüpheli ya da sanığın tutukluluk süresinin makûl sınırı aşmamasına özen gösterme görevi aslen ulusal adli mercilere aittir. Bu maksatla adli merciler, masumiyet karinesini de göz önünde bulundurarak, kamu menfaati bakımından bireysel özgürlük kuralına bir istisna getirilip getirilemeyeceğini belirlemek üzere dava koşullarının tamamını incelemeli ve tahliye taleplerini reddettikleri kararlarında bunları da dikkate almaları gerekmektedir. Bu çerçevede, yakalanan kimsenin bir suç işlediğine dair şüphelenmek için makûl nedenlerin devam ediyor olması durumu, tutukluluk halinin sürdürülmesinin yasaya uygunluğunun olmazsa olmaz koşuludur. Ancak, bir süre sonra bu da yetersiz hale gelecektir. Bu durumda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, adli mercilerce benimsenen diğer gerekçelerin özgürlük mahrumiyetini haklı kılmaya devam edip etmediğini belirlemektedir. Bu gerekçelerin uygun ve yeterli olması halinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ulusal makamların yargılamanın devam etmesine özel bir ihtimam gösterip göstermediklerini incelemektedir.

Bu itibarla, ilgili mahkemelerin tahliye taleplerini reddederken "ısnat edilen suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, kuvvetli suç şüphesi, tutuklanma sebebinin henüz ortadan kalkmamış olması" ifadelerini kullanmaları, doğrudan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlali anlamına gelmemekte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından davayla ilgili diğer hususlar bütün olarak incelenmektedir.

III- Soru önergesine konu edilen diğer hususlarla ilgili olarak, Maliye ve Dışişleri Bakanlıklarıyla yapılan yazışma cevapları beklenmekte olup, Bakanlığımıza bilgi iletilildiğinde ayrıca cevap verilecektir.

Bilgilerinize arz ederim.

Sadullah ERGİN
Bakan